

Jumalateenistus Nõos P, 16.01.22 kell 11.00, 2. pühapäev *post Epiphania*s

Lektsioonid: 2Kn 4:1–7; Jh 2:1–11

Pihikõne: Lk 6:38

Jutlus: Rm 12:6–16

Laulud: 264 (1–4); 311 (1–4, 5); 326 (1–3); 229 (1–3)

Aga meil on meile antud armu järgi erinevaid armuande: olgu prohvetliku kuulutamise and, mida kasutatagu usu mõõtu mõõda; olgu teenimine, mis toimugu teenimisametis; olgu keegi õpetaja, siis toimigu ta õpetajaametis; olgu keegi hingehoidja, siis toimigu ta hingehoidjaametis; kes teistele jagab, andku siira südamega; kes teist juhatab, olgu innukas; kes on hoolekandja, olgu oma ametis sõbralik. Armastus olgu siiras. Kurjast hoidudes kiinduge heasse! Vennaarmastuses olge üksteise vastu hellad, vastastikuses austuses jõudke üksteisest ette! Teenige Issandat tüdimatu innuga ja vaimult tulisena! Olge rõõmsad lootuses, vastupidavad viletsuses, püsivad palves! Abistage pühasid nende puuduses, püüdke olla külalislahked! Õnnistage oma tagakiusajaid, õnnistage ja ärge needke! Rõõmustage rõõmsatega, nutke nutjatega! Olge omavahel üksmeelsed! Ärge mõtelge kõrgilt, vaid laske end tõmmata madalate hulka! Ärge olge endi meelest targad!

Kui mõtleme tänase pühapäeva kirikukalendri järgse teema peale „Jeesus ilmutab oma jumalikku väge“, siis näib ettelõetud kirjakoht n-ö siseringi kirjakoht, kirjakoht, mis puutub ainult Kristuse kogudusse.

Sest kuulnud Pauluse tekst kõneleb ju sellest, kuidas Jeesuse jumalik vägi ilmneb koguduse kaudu. Kogudus on ülestõusnud Kristuse Ihu ja seepärast elab jumalik vägi ka nende inimeste sees, kes sellesse Ihusse kuuluvad. Seda väge pole väljaspool kogudust ehk Kristuse Ihu!

Nüüd võib mõni küsida, kas siis kristlane suudab samamoodi veest veini teha nagu Jeesus Kaana pulmas? Või mõnda teist evangeeliumeis kirjeldatud imetegu? Ega ometi koguni surnuist üles äratada?

Vastaksin sellele nii: võib-olla suudab ja võib-olla mitte. Meie tänases kirjakohtas tahabki Paulus öelda seda, et jumalik vägi ilmneb koguduse liikmes erinevalt. Nagu ta meie kirjakohtale eelnevas salmis ütleb – „usu mõõdu“ kohaselt. Kindel on aga see, et igal Kristuse Ihu, Kristuse koguduse liikmel on erinevad väeavaldused ehk armuannid. Ja neid Paulus tänases kirjakohtas ka tutvustab.

Käsitletud armuannid saab jagada kahte rühma: armuannid, mis seostuvad koguduses konkreetsete ametitega, ja armuannid, mis on n-ö üldised, kuuluvad kristlaseksõlemise juurde.

Kõigepealt nimetab Paulus prohvetliku kuulutamise andi. Pauluse kirjadest on aru saada, et prohvetliku kuulutamise and oli algkoguduses aukohal. Kas võiks väita, et tänapäeval meil koguduses enam prohveteid pole? Või siis pole nende tegevus soositud?

Mõlemale küsimusele võiks vastata eitavalt. Mina arvan, et prohvetid on endiselt olemas, küllap tunnete isegi mõnda, kasvõi oma koguduses. Pigem on probleem selles, kui tõsiselt neid võtta tuleks. Ja võib-olla siit tulenebki mulje, et prohvetite tegevus pole meie kogudustes soositud.

Esiteks peaks prohvet tegema prohveti tööd, st andma koguduseliikmeile edasi seda, mida Jumal on talle usaldanud. Seejuures ei peaks ta püüdma teha organisatsioonilist tööd, nt olema koguduse juhatuse esimees, meie traditsioonis võib-olla isegi mitte vaimulik, sest vaimuliku ülesanne on meil traditsiooniliselt pigem organisatsiooni juhtimine kui üksnes vaimulikele ülesannetele keskendumine.

Teiseks, ja seda rõhutab 1Kr 14. peatükis apostel Paulus, peaks prohvetil alati olema ka tõlgendaja. Ilma selleta pole prohveteerimisest midagi kasu. Paulus ütleb nt prohveti vaimus öeldud (võib-olla arusaamatuid mõtteid, sõnu või hääliitsusi sisaldava) tänapalve kohta 1Kr 14:16: „...kuidas saab kõrvalseisja öelda sinu tänapalve peale „Aamen“, kuna ta ju ei tea, mida sa ütled?“

Teise ja kolmandana nimetab Paulus konkreetsete ametitega seotud armuandidest vastavalt teenimis- ja õpetajaametit. Teenimine pole midagi muud kui diakooniatöö tegemine, õpetajaamet aga meile tuntud kui kirikuõpetaja (põhi-)töö. Nagu teada, olid algkoguduses Ap järgi need ametid algul lahutamatud, kuid Ap 6. peatükist selgub, et koguduses oli tarvis hoolekandjate eraldamist

õpetajaist ning ametisse seati seitse meest, kes tegelesid ainult hoolekandega.

Teame, et tänapäeval on EELK-s samuti õpetajad ja diakonid, kuid juba 17 aastat kehtiva kirikuseaduse kohaselt on diakon alamvaimulik, aidates mitte niivõrd abivajajaid, kuivõrd õpetajat ennast (nt armulaua jagamisel). See ordinatsioonilis-hierarhiline erinevus tuli EELK-sse sisse u 25 tagasi tänu EELK liitumisega Porvoo kirikuosadusega Euroopa anglikaani kirikute ning Põhja-Euroopa ja Balti luterlike kirikute vahel. Sellel on nii positiivseid kui negatiivseid tagajärgi, mida ma siinkohal ei hakka käsitlema. Siiski ei tohiks ununeda, et see amet oli algkoguduses esmalt üks ja seesama ning et diakon peab teatud tingimustes olema õpetaja ja õpetaja omakorda jälle diakon. Küllap me näeme seda ka tänases EELK igapäevaelus.

Neljandana nimetab Paulus koguduses hingehoidjaametit. Tõtt-öelda pole algne kreekakeelne sõna *παρακαλέω* ('üles kutsuma, veenma, julgustama') sama tähendusega nagu tänapäeva eestlane mõistab hingehoidjaametit. Pigem võiks siin mõelda sütitava kõnelemise peale jutlustamise tähenduses, kuid võib-olla vähem õpetatud moel kui preestri puhul. Ehk siis oratorlikul moel? Võib-olla saab siia paigutada ka lauljad?

Viiendana nimetab Paulus jagamist. Siin on arvatavasti mõeldud neid, kes kogu oma varandust apostlite jalge ette ei toonud, nagu on kirjas Ap 4:35, vaid jagasid seda vastavalt koguduse vajadustele. Tänapäeval võiks siinkohal ekvivalendiks olla koguduse toetamine rahaliste või mitterahaliste vahendittega, sh ka kogudusele annetamine.

Kuuendana nimetab Paulus juhatajaid. Siin on arvatavasti mõeldud koosolekute juhatamist ja võib-olla ka majanduslikku juhtimist, millega tänapäeval tihti tegeleb koguduse juhataja esimees. Jukka Thurén aga mainib oma Rooma kirja seletuses (Tallinn 2001, lk 153) ka seda, et 2. sajandil pKr kasutas kristlik apologet Justinus Märter vastavat sõna *proestos* liturgi tähistamiseks, kes viis läbi armulauaga jumalateenistust.

Seitsmenda ja siinses konkreetsete armuandidega seotud ülesannete reas viimasena mainib Paulus hoolekandjaid. Mille poolest erinevad hoolekandjad diakonitest? Erinevalt sõnast *διακονία* on siin kasutatud sõna *ἐλεέω*, mis tähendab 'halastama'. Ehk on selle sõna taga olev tegevus paremini mõistetav, kui mõtleme tänapäevalgi kogudustes tegutsevate vabatahtlike ilmik-hoolekandjate peale?

Niisiis seitse ametit, mis vajavad Pauluse arvates algkoguduses eraldi välja toomist! Mida võiksime siit õppida? Võib-olla seda, et koguduses peaks olema natuke laiem eristamine kui ainult vaimulikeks ja ilmikuiks. Siin annab tuge ka luterluses levinud üldise preesterluse põhimõtte, mis, muide, tuleb jällegi Pauluselt: kõik Kristuse koguduse liikmed on ühtviisi preestrid ehk Jumala ja inimeste vahendajad. Kui aga nii, siis tuleb kasuks, vähemalt mõtteliselt, ülesannete jaotus koguduse töös.

Teine rühm armuande, mida Paulus tutvustab meie kirjakohta salmides 9–16, on, nagu ülal öeldud, üldised, kuuluvad kristlaseksolemise juurde.

Loetelu algab üleskutsega siiraks armastuseks (*ἀγάπη*), mida aga piibliteadlased peavad järgneva lõigu pealkirjaks. Võib-olla siis nii, et kõik järgnev mahub *agape* alla, sest *agape* ei tee ligimesele kurja (Rm 13:10).

Esimese armuannina nimetabki Paulus kurjast hoidumist ja heasse kiindumist. Ei vaja vist kommentaari!

Teiseks nimetab Paulus vennaarmastust (*φιλαδελφία*), mille väljundiks on hell suhtumine kaaskristlasse. Ühes hiljuti peetud jutluses võrdlesin vennaarmastust nt kaitselahingusse minevate sõdurite armastusega oma kodumaa vastu, täpsemalt oma ligimeste vastu. Küllap saab vennaarmastust kasutada ka õdede puhul, sest nii mehed kui naised on Kristuse koguduses Kristusega rõivastatud (Gl 3:28).

Kolmandaks nimetab Paulus vastastikkust austamist, milles tuleb jõuda üksteisest ette. See mõjub natuke naljakalt. Kuid 17.–18. sajandi pietisimi ajastu teoloog Johann Albrecht Bengel võrdleb seda mõtet judaismi pärimuste kogust Talmudist õpitud juhtnõoriga: kui kaks inimest teineteist vastastikku tervitavad, tuleb mõlemal püüda tervitada esimesena.

Neljandaks nimetab Paulus Issanda teenimist tühimatu innuga ja vaimult tulisena. Märkuseks sobib siia ehk see, et mõned käsikirjad annavad *kyrioi* ('Issandat') asemel *kairoi* ('aega'), ehk siis „teenige

aega, teenige sobivat võimalust“.

Edasi järgnevad armuannid Paulusel sellise kiirusega, et ei jõuagi neid enam nummerdada. Salmis 12 nimetatud lootust, vastupidavust ja palvet nimetab 20. sajandi saksa piibliteadlane Ernst Käsemann kristliku elu eksemplaarseks kirjelduseks.

Pühade abistamist võib pidada seotuks Pauluse plaaniga minna abistama Jeruusalemma kogudust, keda ta Rm 15:25jj nimetab pühadeks. Kuid seda saab võtta muidugi üleskutsena kõigi vaeste kristlaste aitamiseks.

Külalislahkusest loeme juba 1. Moosese raamatust Aabrami ja tema kaaslaste lugudest, sellele annavad lisa UT lood. Kuid üks ole siin kindlasti osa ka üldisel kultuuril. Lähis-Idas lihtsalt ollakse külalislahked. Kas meie, eestlased, oleme külalislahked? Ja kui, siis kellega võrreldes?

Tagakiusajaid õnnistama kutsub üles juba Jeesus oma Mäejutluses Mt 5:44 (ja paralleelid teistes sünoptilistes evangeeliumides).

Rõõmsatega rõõmustamine ja nutjatega nutmine on Paulusel Jukka Thuréni arvates (samas, lk 154) pärit Jeesus Siiraki apokrüüfist Siir 7:34: „Ära puudu nutjate juurest ja leina leinajatega!“ Tegemist pole igatahes stoa filosoofiast pärineva mõistega *ataraxia* (ἀταραξία), mida tõlgitakse kui 'häirimatust, meelerahu, rahulikkust'.

Üksmeel ei tähenda Ernst Käsemanni arvates mitte nõustumist kõigis asjus, vaid armuga seotud osaduskonna liikumist eesmärgi poole, nagu seda väljendab Fl 2:5: „Mõtlege iseenestes sedasama, mida Kristuses Jeesuses“. Teisisõnu, üksmeelne ei tule olla kellegagi koguduseliikmete hulgast, vaid Kristusega.

Kõrgilt mõtlemine võib ehk viidata sama peatüki salmile 3, milles Paulus näib taunivat pneumaatikute tegevust, kes pidasid end vaimusaanuiks ja suhtusid üleolevalt neisse, kellele nende arvates Vaimu antud polnud. Selle mõttega seostub ka mõte „laske end tõmmata madalate hulka“, mida võib ehk mõista naljatamisi nii, et ärge laske end tõmmata vaimusaanuil-entusiastidel, vaid neil, kes on koguduses vähetähtsad ja nähtamatud.

Meie loetelu lõpeb Pauluse üleskutsega „Ärge olge endi meelest targad!“ Tunnen ise tihti, et selline kiusatus tekib, eriti kui oled ette valmistanud pika jutluse. Seepärast lõpetan siinkohal, enne kui on hilja!

Siiski ütlen veel seda, et kui algul nimetasin tänast kirjakohta siseringi kirjakohas, siis päriselt see muidugi nii pole: armuandide avaldused ja jaotus Kristuse Ihu sees kiirgavad ka väljapoole ja mõjutavad kindlasti ka väljaspool olijaid. Andku Jumal, et see kiirgus oleks ikka Kristuse oma!

Aamen.